

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สำหรับงานวิจัยเรื่อง ความสนใจในการชมและการนำข่าวโทรทัศน์ไปใช้ในการสอนของครูระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในกรุงเทพมหานคร นี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในหัวข้อดังต่อไปนี้ คือ หน้าที่ของสื่อมวลชนในการให้ข่าวสารและการศึกษา บทบาทของโทรทัศน์ในการให้การศึกษา และข่าวโทรทัศน์

หน้าที่ของสื่อมวลชนในการให้ข่าวสารและการศึกษา

พจนานุกรมทางการศึกษา (Dictionary of Education) ได้ให้ความหมายของสื่อมวลชนไว้ว่า สื่อมวลชน คือ เครื่องมือในการติดต่อสื่อสารข่าวสารไปสู่คนจำนวนมากในคราวเดียวกัน (Good, 1973) การติดต่อสื่อสารด้วยสื่อมวลชนเป็นไปในระยะเวลาอันสั้นและรวดเร็วโดยมีวัตถุประสงค์หลักที่สำคัญ คือ เพื่อแพร่กระจายข่าวสารเพิ่มพูนความรู้หรือให้การศึกษาเปลี่ยนแปลงหรือชักจูง ความคิดความเชื่อ ทศนคติ (ศาสตราจารย์ จิตนะ, 2528) ตลอดจนให้ความบันเทิง (Wright, 1959) อย่างถึงใน บุญเลิศ ศุภติลก, 2523) ซึ่งจากวัตถุประสงค์เหล่านี้ทำให้มีผู้กล่าวว่า สื่อมวลชนเป็นสถาบันรับใช้สังคมเลขที่เดียว (วัฒนา พุทธางกูรานนท์, 2521)

ปัจจุบันสื่อมวลชนได้เข้ามามีบทบาทต่อการดำรงชีวิตของบุคคลในสังคมเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เนื่องจากมนุษย์มีความต้องการที่จะทำความเข้าใจต่อกัน ต้องการให้บุคคลอื่นได้รับรู้ถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงที่อาจไม่มีโอกาสได้รับรู้ (เสรี วงษ์มณฑา และคณะ, 2533) ซึ่งการรับรู้ข่าวสารข้อมูลที่เป็นปัจจุบันเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการดำรงชีวิตในสังคมยุคนี้ (คำหนาน คนโค, 2532)

หากจะกล่าวกันไปแล้วหน้าที่หลักของสื่อมวลชนก็คือ การเสนอข่าวสารที่เป็นข้อเท็จจริง ถ่ายทอดวัฒนธรรม ความคิดเห็น ทศนคติ และการให้ความบันเทิงไปยังผู้รับสาร โดยสื่อมวลชนจะต้องมีความรับผิดชอบต่อข่าวสารที่ถ่ายทอดไปยังผู้รับสารว่าจะไม่ก่อให้เกิดผลกระทบที่เสียหายต่อสังคม (เสรี วงษ์มณฑา และคณะ, 2533)

การเสริมสร้างความรู้และให้การศึกษาแก่คนในสังคม เป็นการช่วยยกระดับการศึกษาของคนในสังคมให้สูงขึ้น ให้สามารถนำเอาความรู้ และประสบการณ์ไปเป็นประโยชน์เพื่อการดำรงชีวิต เป็นบทบาทหนึ่งที่สำคัญยิ่งของสื่อมวลชน และอาจถือไปถึงการให้ประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพตามสมควรแก่อัธยาศัยด้วย (ศาสตราจารย์ จิตนะ, 2528) ซึ่งส่วนใหญ่พวกเราที่มักจะได้ชม หรือฟังสื่อมวลชนทางหนึ่งหรือหลายทางในชีวิตประจำวัน จนเราอาจกล่าวได้ว่า สื่อมวลชนเป็นกระบวนการที่มีประสิทธิภาพในการให้การศึกษาตามอัธยาศัย (Information Education) (เสรี วงษ์มณฑา และคณะ, 2533) การศึกษาลักษณะนี้ไม่มีการจัดระบบแบบแผน ไม่กำหนดกฎเกณฑ์ให้ใครเรียน ผู้จัดไม่ได้จัดขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ทางการศึกษาโดยเฉพาะ การเรียนรู้ หรือการศึกษาที่เกิดขึ้นเป็นผลพลอยได้ ซึ่งการศึกษาในลักษณะนี้จะเกิดขึ้นตลอดชีวิตของมนุษย์โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบัน สภาพสังคม และสิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ลำพังการศึกษาในโรงเรียนอาจไม่เพียงพอ การศึกษาที่ไม่เป็นทางการจะช่วยเติมหรือเสริมให้ ผลผสมผสานกับความรู้ที่ได้จากการศึกษาในโรงเรียนจะช่วยให้คนเราปรับตัวได้อย่างเหมาะสม ในสภาพสังคม และสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป (สุมาลี ลิ่งศรีศรี, 2530)

การมีระบบสื่อสารมวลชนที่มีประสิทธิภาพ สามารถถ่ายทอดข่าวสารได้เร็วขึ้น มากขึ้น และไกลขึ้น ทำให้ประชาชนสามารถแสวงหาความรู้และทักษะได้มากขึ้น ประหยัดขึ้น ซึ่งสื่อมวลชนสามารถช่วยในด้านการศึกษาทุกประเภททั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน (เสถียร เขยประทับ, 2531) การที่สื่อมวลชนให้ข่าวสารและถ่ายทอดเรื่องราว ความรู้สึกนึกคิดต่างๆ ที่หลากหลาย ไปสู่มวลชนด้วยความรวดเร็วนั้นเป็นสิ่งได้เปรียบต่อการศึกษาในชั้นเรียน ทั้งนี้เพราะการศึกษาในชั้นเรียนไม่ยืดหยุ่น มักเป็นการศึกษาตามเนื้อหาที่กำหนดไว้ในตำรา ซึ่งในปัจจุบันความรู้ในสาขาวิชาการต่าง ๆ มีความเจริญก้าวหน้ามากและนับวันจะกว้างขวางออกไปมากขึ้นเรื่อย ๆ การที่จะให้การศึกษาโดยอาศัยความรู้จากในตำราอย่างเดียวคงจะไม่เพียงพอ และแม้แต่ครูเองก็ยังมี ความจำเป็นที่จะต้องค้นคว้าแสวงหาความรู้จากแหล่งวิชาการอื่น ๆ อีกมาก โดยเฉพาะแหล่งที่จะศึกษาหาความรู้ได้มากและสะดวกก็คือจาก สื่อมวลชน (ศาสตราจารย์ จิตนะ, 2528)

ในประเทศที่กำลังพัฒนาเช่นประเทศไทย มีสื่อมวลชนอยู่เป็นจำนวนมาก ทั้งหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ และภาพยนตร์ แต่การใช้ทรัพยากรสื่อมวลชนที่มีอยู่นั้น ยังมีได้ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมเท่าที่ควร (ระวีวรรณ ประกอบผล, 2523) และ ดร.ดรุณี นีรฤกษ์ ได้ให้ความเห็นว่า สื่อมวลชนทั้งระดับชาติระดับท้องถิ่นสามารถให้การศึกษาแก่ประชาชนได้ลุ่มลึก กว้างขวาง ควรที่ทุกฝ่ายต้องใช้ประโยชน์จากสื่อนี้ให้เต็มที่ (อ้างถึงใน วิจิตร รักศิริรัตน์, 2531)

ปัจจุบันได้มีการนำเอาสื่อมวลชนมาใช้เกี่ยวข้องกับการสอนมากยิ่งขึ้น ทำให้ผู้เรียนไม่ว่าจะอยู่ในวัยใดจะแตกต่างไปจากผู้เรียนในสมัยก่อน เพราะผู้เรียนเหล่านี้จะสัมผัสสื่อมวลชนอยู่ตลอดเวลา มีความสัมพันธ์กับชีวิตประจำวันอย่างใกล้ชิด ให้ประสบการณ์อันเป็นพื้นฐานของความคิดและความเข้าใจของนักเรียนและคนทั่ว ๆ ไป ช่วยเสริมสร้างประสบการณ์ปลูกฝังทัศนคติสร้างบุคลิกภาพ ทั้งยังเป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ต่าง ๆ และส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์ สามารถประกอบกิจการงานในภายหน้า (บำรุง สุขพรรณ, 2526)

จริงอยู่ ที่ว่าสื่อมวลชนเปรียบเสมือนดาบสองคม ซึ่งมีทั้งประโยชน์ และโทษต่อการเรียนรู้และการพัฒนาทางด้านความคิด (เสรี วงษ์มณฑา และคณะ, 2533) ดังนั้น เมื่อจะมีการนำสื่อมวลชนมาใช้ประโยชน์ทางการศึกษาแล้ว มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูอาจารย์จะต้องเป็นผู้ทำหน้าที่หาวิธีการที่จะทำให้นักเรียนได้เข้าถึงความสัมพันธ์ของมนุษย์ที่เกิดขึ้น กับสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ โดยใช้สื่อมวลชนทำหน้าที่เป็นสื่อกลางที่ทำให้ครูอาจารย์ และนักเรียนได้เกิดความรู้ มีประสบการณ์ให้เป็นพื้นฐานของความคิด ความเข้าใจ ที่จะนำไปเข้าสู่การปลูกฝังทัศนคติ ตลอดจนเสริมสร้างบุคลิกภาพของคนในสังคมให้เป็นที่พึงปรารถนาได้ (ระวีวรรณ ประกอบผล, 2523)

ปัจจุบันสื่อมวลชนได้เข้ามามีบทบาทในวงการการศึกษาของไทยมากขึ้น สื่อมวลชนต่าง ๆ เช่น หนังสือพิมพ์ สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ วิทยุ โทรทัศน์ ฯลฯ ได้ให้ความรู้แก่ประชาชนทุกเพศทุกวัย ทั้งโดยทางตรงทางอ้อม คือนอกจากใช้เป็นอุปกรณ์เสริมระบบการเรียนการสอนในห้องเรียนแล้วยังอำนวยความสะดวกทางการศึกษาตลอดชีวิตแก่ประชาชน ในการเสริมสร้างความรู้ความนึกคิด และเจตคติ เพื่อช่วยให้ปรับตัวเข้ากับสภาพสังคมสิ่งแวดล้อมได้ด้วยดี (วิจิตร ภัคดิรัตน์, 2529) ซึ่งสื่อมวลชนเหล่านั้นก็ได้ทำหน้าที่สื่อที่ "บรรจุความรู้อยู่ในตัวเอง" มิใช่เป็นเพียงแต่ "ช่องทาง" เพื่อนำข้อมูลความรู้มาสู่ผู้รับสารเท่านั้น

บทบาทของโทรทัศน์ในการให้การศึกษา

องค์การศึกษานานาชาติได้เห็นว่า โทรทัศน์ เป็นสื่อมวลชนที่เป็นรากฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และมีบทบาทด้านการศึกษาอยู่มากซึ่งการใช้โทรทัศน์เพื่อวัตถุประสงค์ดังกล่าวเป็นไปอย่างกว้างขวาง (อรรถพร เขียรถาวร, 2520) อาจเป็นเพราะสาเหตุที่ว่า

1. โทรทัศน์สามารถสื่อสารไปยังกลุ่มคนจำนวนมาก ในเวลาเดียวกัน ทั้งยังสามารถส่งไปได้ในระยะทางไกล

2. โทรทัศน์สามารถให้ประสบการณ์แก่ผู้ชมได้มาก สามารถให้ความรู้ได้อย่างกว้างขวางทั้งในด้านการดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพ

3. โทรทัศน์มีคุณสมบัติของโสตทัศนูปกรณ์อย่างครบถ้วน คือสามารถให้ข่าวสารแก่ประชาชนทั่วไป โดยได้ยินทั้งเสียงและเห็นทั้งภาพ และภาพนั้นก็มีการเคลื่อนไหว เช่นเดียวกับภาพยนตร์จึงสามารถสร้างประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรมได้เป็นอย่างดี

จากคุณสมบัติดังกล่าว จึงมีการนำโทรทัศน์เข้ามาช่วยพัฒนาการศึกษาในทุกระดับ ทั้งที่ใช้โทรทัศน์เพื่อการเรียนการสอนโดยตรง (Instructional Television) และโทรทัศน์เพื่อการศึกษาทั่วไป (Educational Television) (อรรถพร เขียรถาวร, 2520)

สำหรับโทรทัศน์เพื่อการเรียนการสอนโดยตรง จะทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับอยู่ 4 ประการ

1. เพิ่มพูนความสมบูรณ์แก่กระบวนการเรียนการสอนในชั้นเรียน เช่น ให้ตัวอย่างหรือคำแนะนำ เรื่องใหม่ที่ไม่ได้อยู่ในตำราเรียน เป็นการเชื่อมโยงสถาบันการศึกษากับโลกภายนอก
2. สอนวิชาโดยตรง โดยใช้วิทยากรที่ทรงคุณวุฒิที่มีอยู่อย่างจำกัด
3. เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาการสอนของครูอาจารย์
4. เป็นโรงเรียนทางอากาศ ในกรณีที่ขาดแคลนบุคคลากร และอุปกรณ์ทางการศึกษา

ส่วนการให้การศึกษากับบุคคลทั่วไปโทรทัศน์มีบทบาทหลายด้าน เช่นแพร่กระจายความรู้ต่าง ๆ ไปสู่คนทุกกลุ่มทุกระดับ เพื่อให้เข้าใจเหตุการณ์ของโลก ทันยุคสมัยของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อประโยชน์ในการดำรงชีวิต ให้ความรู้เกี่ยวกับประเทศชาติ กระตุ้นให้คนในชาติมีความสามัคคี ให้ความรู้เกี่ยวกับขนบธรรมเนียม วัฒนธรรมด้วย (อรรถพร เขียรถาวร, 2520)

โทรทัศน์มีบทบาทมากในการให้การศึกษ Leiland (1972) แห่งมหาวิทยาลัยโอเรกอน ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการใช้โทรทัศน์เพื่อกิจกรรมการสอน สรุปได้ว่ารายการโทรทัศน์ทั่ว ๆ ไปถูกนำไปใช้เพื่อกิจกรรมการสอน มีประโยชน์ในวิชาสังคมศึกษา ร้อยละ 18.5 วิชาศิลปะ และภาษา ร้อยละ 15.4 วิชาพลศึกษา ร้อยละ 12.5 และวิชาวิทยาศาสตร์ ร้อยละ 11.5 จะเห็นได้ว่ารายการโทรทัศน์ต่าง ๆ แม้จะไม่ได้จัดเตรียมเพื่อการสอนหรือการศึกษาโดยตรงก็ตาม ก็สามารถให้ความรู้และเพิ่มพูนสติปัญญาและช่วยในการดำรงชีวิตได้ไม่ว่าจะโดยทางตรง หรือทางอ้อม หรือนำมาดัดแปลงเพื่อใช้ประกอบการสอนในชั้นเรียนก็ได้ (Heinich et al., 1982)

John U. Michaelis (1972) ได้กล่าวไว้ว่า การจะใช้วิทยุและโทรทัศน์ในการเรียนการสอนให้ได้ผลนั้นต้องเลือกรายการที่ดีที่สุด ซึ่งครูควรสนับสนุนให้เด็กได้ดู แล้วนำมาอภิปรายในชั้นเรียนได้ หากจะมีการบันทึกรายการโทรทัศน์หรือวิทยุมาใช้จะเป็นประโยชน์มาก คือสามารถใช้หรือแสดงซ้ำในเวลาที่เหมาะสมได้ สามารถหยุดและอภิปรายในจุดสำคัญได้

สำหรับในประเทศไทยนั้น กรมการศึกษานอกโรงเรียนได้จัดโครงการสอนพูดภาษาไทยทางโทรทัศน์แก่ประชาชนที่ยังพูดภาษาไทยไม่ได้ ใน 5 จังหวัดภาคใต้ ได้แก่ นราธิวาส ปัตตานี ยะลา สตูล และสงขลา โดยใช้ภาพยนตร์ไทย อินเดีย และเรื่องจักรวาลต่างๆทางโทรทัศน์ โดยให้ชมภาพยนตร์ซึ่งพากย์เป็นภาษาไทยจบลงในแต่ละตอน พิธีกรจะสรุปเรื่องเป็นภาษาไทยตามด้วยภาษายาวี จากนั้นจึงนำคำพูดเด่น ๆ และจำเป็นต้องใช้ในชีวิตประจำวันมาสอนเป็นคำ ๆ พบว่าผู้เรียนพอใจมากกับรูปแบบการเรียนการสอนดังกล่าว ซึ่งนอกจากจะได้รับความรู้ทางภาษาแล้ว ยังได้รับประโยชน์ทางอ้อม คือความรู้เกี่ยวกับสุขภาพอนามัย กฎหมายต่าง ๆ การปรับปรุงสิ่งแวดล้อม ฯลฯ (ไทยรัฐ, 2533)

จากการวิจัยเรื่องบทบาทของสื่อมวลชนในการเผยแพร่ และปลูกฝังค่านิยมที่พึงประสงค์ต่อเยาวชนไทย (บำรุง สุขพรรณ, 2526) พบว่า นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดส่วนกลาง กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับค่านิยมและคุณธรรมจากสื่อมวลชนประเภทวิทยุและโทรทัศน์มากที่สุด ในบรรดาสื่อมวลชนอื่น ๆ

นอกจากนั้น Brachce (1969) ได้ทำการศึกษาอิทธิพลของสื่อมวลชนที่มีต่อนักศึกษาผู้ใหญ่ พบว่า สื่อมวลชนให้ประโยชน์ทางบวก คือ ทำให้นักศึกษาเห็นความสำคัญของวิชาต่าง ๆ ที่ศึกษาอยู่ โดยเฉพาะรายการข่าว

ข่าวโทรทัศน์

โทรทัศน์นับเป็นสื่อ (Channel or Media) หรือพาหนะนำข่าวสาร (Message vehicles) ซึ่งมีหน้าที่แจ้งข่าวสารให้สมาชิกในสังคมได้ทราบถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น (Lasswell, 1971) และโทรทัศน์สามารถเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับข่าวได้มากกว่า และดำเนินเรื่องได้ละเอียดกว่า สามารถใช้ภาพและเสียงสร้างความสนใจ และเข้าใจข่าวได้ดีกว่าสื่อหนังสือพิมพ์ และวิทยุกระจายเสียง (ปอล กราร์ลส์กี, 2508) ด้วยเหตุที่มีหน้าที่และคุณสมบัติข้างต้น โทรทัศน์จึงเป็นสื่อที่มีบทบาทในการเสนอข่าว (ดวงทิพย์ วรพันธ์, 2525)

ความหมายของข่าว

เมื่อจะให้คำจำกัดความของคำว่า "ข่าว" แล้ว สิ่งที่เป็นที่ยอมรับร่วมกันก็คือ ข่าวจะต้องมีความสำคัญในเนื้อหาที่เสนอจะสร้างความสนใจต่อผู้คนเป็นจำนวนมากได้ นอกจากนั้น คุณสมบัติของข่าวที่นำมาเสนอจะต้องมีความถูกต้อง กะทัดรัดชัดเจนและทันเหตุการณ์ มีความยุติธรรม และเที่ยงตรง นอกจากนี้ยังมีองค์ประกอบอื่น ๆ เช่นความใกล้ชิด ความเด่น ความมีผลกระทบ ความต่อเนื่อง ความเข้าใจหรือสะท้อนอารมณ์ต่อผู้อ่าน ผู้ชมและผู้ฟัง (มาลี บุญศิริพันธ์, 2526)

คำจำกัดความของคำว่า ข่าว ยากที่จะกำหนดได้ตายตัว เพราะข่าวมักต้องสัมพันธ์กับคุณลักษณะหลายประการ เช่น

1. ข่าวต้องเป็นข้อเท็จจริง (มาลี บุญศิริพันธ์, 2526) แต่ข้อเท็จจริงทั้งหมดอาจไม่ใช่ข่าว (English and Hach, 1978 อ้างถึงใน ครุณี นีรัญรักษ์, 2529)
2. ข่าวไม่จำเป็นต้องเป็นรายงานของเหตุการณ์ปัจจุบันเท่านั้น เหตุการณ์ที่เคยเกิดขึ้นเมื่อนานมาแล้วอาจเป็นข่าวได้ เมื่อได้รับการรายงานเผยแพร่ ขณะเดียวกันเหตุการณ์ที่ยังไม่เกิดแต่มีแนวโน้มว่าจะเกิดขึ้น ก็อาจเป็นข่าวได้ ซึ่งสื่อมวลชนจะเป็นผู้ทำหน้าที่เตือนภัย หรือกระตุ้นแรงเร้าให้มีการป้องกันเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นหรือเพื่อให้ประชาชนได้มีโอกาสเตรียมตัวเตรียมใจเข้าใจถึงเหตุการณ์มาตั้งแต่ต้น
- นอกจากนั้น ข่าวบางข่าวอาจมีความสำคัญต่อเนื่องในระยะเวลาอันยาวนาน เป็นเดือนเป็นปีก็ได้ ซึ่งข่าวชนิดนี้ไม่ว่าจะรายงานเมื่อไรที่ย่อมคงความสำคัญในตัวเองตลอดเวลา
3. ข่าวอาจจะมีค่าสำคัญเต็มไปดด้วยคุณค่าทางข่าวของสังคมหนึ่ง แต่อาจไม่จัดเป็นข่าวของอีกสังคมหนึ่งก็ได้
4. สิ่งที่เป็นข่าววันนี้ อาจไม่เป็นข่าวของวันพรุ่งนี้ก็ได้
5. ข่าวควรประกอบด้วยความน่าสนใจและความสำคัญ (มาลี บุญศิริพันธ์, 2526)

ผู้เชี่ยวชาญทางด้านวารสารศาสตร์และการข่าวที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง เช่น Phillip H. Ault และ Edwin Emery ได้ให้คำจำกัดความของคำว่าข่าวไว้ในแง่มุมหนึ่งว่า

"...ข่าวเป็นรายงานของเหตุการณ์หนึ่ง รายงานนั้นสามารถให้รายละเอียดที่เข้าใจได้ชัดเจนภายในระยะเวลาของการนำเสนอที่เหมาะสม ซึ่งจะต้องมีการรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ไว้ได้อย่างถูกต้อง แล้วนำมาเรียบเรียง เขียน

และรายงานโดยผู้รายงานข่าวที่ได้รับการฝึกฝนแล้วและมีประสบการณ์เป็นอย่างดี ทั้งนี้เพื่อให้การรายงานข่าวนั้นน่าสนใจ เป็นการบริการแก่ผู้อ่าน ผู้ฟังและผู้ชมโดยสมบูรณ์"

(Ault and Emery, 1965 อ้างถึงใน ปมข ศุภสาร, 2530)

เมื่อแยกประเด็นอธิบายความหมายของข่าว อาจแยกออกได้ 4 ลักษณะคือ

1. ข่าว เป็นรายงานของเหตุการณ์หนึ่งที่กระชับ ชัดเจน จัดเสนอได้ภายในระยะเวลาที่เหมาะสม
2. ก่อนที่จะเป็นรายงานข่าวจะต้อง มีการรวบรวมเรียบเรียงข้อมูลประกอบเหตุการณ์ในข่าวนั้นอย่างถูกต้อง สมบูรณ์
3. การรายงานข่าวให้เหมาะสมกับระยะเวลาการนำเสนอได้กระชับและชัดเจน เป็นผลเนื่องมาจากความสามารถของผู้รวบรวมเรียบเรียง
4. เนื้อหาของข่าวตลอดจนแง่มุมที่นำเสนอ นั้น เป็นที่สนใจแก่ผู้อ่าน ผู้ฟัง ผู้ชม (ปมข ศุภสาร, 2530)

เมื่อกล่าวเฉพาะเจาะจงลงไปถึงความหมายของข่าวโทรทัศน์นั้น มีผู้กล่าวว่า ข่าวโทรทัศน์ หมายถึง ข่าวที่เกิดขึ้นจริง ใหม่ น่าสนใจ และมีผลกระทบต่อสาธารณชน ซึ่งเจ้าหน้าที่ฝ่ายข่าวของสถานีโทรทัศน์สามารถสื่อสาร รายงานข่าว ถ่ายภาพและภาพยนตร์ บันทึกภาพได้ เพื่อจัดทำรายการข่าวในประเทศ ข่าวต่างประเทศ ข่าวกีฬา และวิเคราะห์ข่าว ซึ่งอาจจะออกอากาศในรูปแบบยนตร์ ภาพ การอ่านข่าว หรือการอ่านข่าวประกอบภาพยนตร์ หรือภาพ (Hilliard, 1976 ; Tsoutsias, 1980 อ้างถึงใน ดวงทิพย์ วรพันธ์, 2525)

สรรพลีรี วิรัชศิริ (2530) ได้กล่าวถึงข่าวโทรทัศน์ในอีกประเด็นหนึ่งว่าข่าวโทรทัศน์เป็นการรายงานด้วยภาพและด้วยเสียงควบคู่กันไป เพื่อให้ผู้ชมได้รู้ถึงเหตุการณ์เรื่องราวที่เกิดขึ้นตามความเป็นจริง เพื่อให้เป็นประโยชน์ในการวินิจฉัย ความถูกต้องได้ด้วยตนเอง และกำหนดแนวทางการวางตัวและการประพฤติปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม ข่าวโทรทัศน์จึงทำได้แต่เพียงการรวบรวมเรียบเรียง เลือกคัดตัดต่อ จัดอันดับข่าวก่อนที่จะนำเสนอต่อผู้ชม

เมื่อเปรียบเทียบข่าวจากสื่อมวลชนต่าง ๆ แม้โทรทัศน์จะมีหลักพื้นฐานของการเสนอข่าวเช่นเดียวกับหนังสือพิมพ์และวิทยุกระจายเสียง แต่ข่าวโทรทัศน์ก็มีความแตกต่างจาก

ข่าวหนังสือพิมพ์ในหลายประการ คือ

1. เนื่องจากระยะเวลาการเสนอข่าวมีไม่มากนัก ทำให้ต้องมีการเลือกข่าวอย่างพิถีพิถัน เสนออย่างย่อกระชับและตรงจุด เพื่อให้พอดีกับเวลาออกอากาศที่กำหนดไว้ ข่าวโทรทัศน์เกือบทุกข่าวจึงสำคัญและน่าสนใจ
2. ช่วงเวลาที่ออกอากาศรายการข่าวประจำวันในช่วงเวลา 20.00 น. เป็นเวลาที่เหมาะสม เป็นเวลาที่สมาชิกในครอบครัวเสร็จจากภาระกิจการทำงาน และข่าวโทรทัศน์ก็สามารถประมวลเรื่องราวที่เป็นข่าวเกิดขึ้นในวันหนึ่ง ๆ มาเสนอได้เหมาะสมกิจกรรมของผู้ชม
3. หากไม่มีปัญหาเกี่ยวกับสัญญาณภาพและเสียงไม่ชัดเจนแล้ว โทรทัศน์สามารถเสนอข่าวให้ผู้ชมได้ชมพร้อมกันทั่วประเทศ และมีคุณค่าในการเพิ่มความสมดุของข่าวระหว่างสังคมเมืองกับสังคมชนบท
4. ภาพเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ข่าวโทรทัศน์มีคุณค่ามากกว่าสื่ออื่น เพราะข่าวโทรทัศน์สามารถเสนอภาพทั้งภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหว สร้างความสนใจแก่ผู้ดูให้เห็นคล้อยตาม หรือไม่เห็นคล้อยตาม และเชื่อถือข่าวนั้น
5. บุคคลิกภาพของผู้ประกาศ และผู้รายงานข่าว เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ข่าวโทรทัศน์มีคุณค่าเช่นเดียวกับภาพ เพราะข่าวโทรทัศน์จะกระจายเสียงโดยให้ผู้ประกาศ หรือผู้รายงานข่าวบรรยาย บุคคลิกภาพของผู้ประกาศหรือผู้รายงานข่าวจึงมีผลสำคัญต่อเรื่องราวของข่าวอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ (Weaver, 1975 ; Green, 1969)

ลักษณะข่าวที่มีคุณค่าทางโทรทัศน์

นอกจากที่นักจัดรายการข่าวจะใช้ "ความฉับไว" และ "ความเป็นจริง" อันเป็นคุณสมบัติพื้นฐานของสื่อวิทยุโทรทัศน์ เป็นกลยุทธ์ที่สำคัญในการสร้างความรู้สึกระทึกใจ เร้าใจ ชวนติดตามให้แก่ผู้ชมแล้ว คุณค่าของข่าว (newsworthiness) ยังเป็นสิ่งสำคัญยิ่งต่อการคัดเลือกเหตุการณ์หนึ่งในหลาย ๆ เหตุการณ์ที่มีอยู่รอบด้านขึ้นมาเป็นข่าว หลักเกณฑ์พิจารณาขั้นพื้นฐานในการคัดเลือกข่าว มี 4 ประการ คือ

1. เหตุการณ์นั้นจะต้องเกิดขึ้นในกาลเวลาที่เหมาะสม โดยเน้นความใหม่สดของเหตุการณ์
2. เหตุการณ์นั้นเป็นสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวประชาชน หรือเป็นเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิต ซึ่งผู้ชมสามารถเข้าใจได้ง่ายถึงความเคลื่อนไหวในเหตุการณ์
3. เหตุการณ์นั้นเกี่ยวกับบุคคลสำคัญ มีชื่อเสียง มีความเด่น สามารถเรียกร้องความสนใจได้

4. เหตุการณ์นั้นมีอิทธิพลที่จะก่อให้เกิดผลกระทบ

อย่างไรก็ตาม บางข่าวที่มีผู้คนติดตามและสนใจมาก ไม่จำเป็นต้องมีคุณค่าของข่าวเลยก็ได้ แต่เข้าเกณฑ์ของข่าวที่สามารถกระตุ้นความรู้สึกของผู้ชม เป็นการสนองความอยากรู้อยากเห็น ซึ่งได้แก่ข่าวที่มีลักษณะ ดังต่อไปนี้ คือ เพศ ความปกติ ผิดปกติ มีศีลธรรม ไม่มีศีลธรรม ความรุนแรง ความขัดแย้ง เรื่องแปลกใหม่ ประหลาด เรื่องสนุกเบาสมอง เรื่องที่คนสนใจโดยทั่วไป (ปมขุ ศุภสาร, 2530)

รายการข่าวโทรทัศน์

รายการข่าวโทรทัศน์ หมายถึง รายการที่จัดและผลิตขึ้นโดยใช้รูปแบบของการประกาศ อ่านคำบรรยาย การรายงานเหตุการณ์ต่าง ๆ หลากหลายกันไป การนำเสนอด้วยวิธีเหล่านั้น อาจทำด้วยภาพทั้งหมด หรือบางส่วน หรือปราศจากภาพเหตุการณ์ที่เป็นข่าวก็ได้ ก่อนการนำเสนอข่าวจะมีการแสวงหา รวบรวม จัดและเก็บข้อมูลของเหตุการณ์ในข่าวแต่ละข่าวได้อย่างสมบูรณ์ถูกต้อง จากนั้นผู้เขียนและหรือผู้รายงานจะนำมาเรียบเรียงเป็นเรื่องราว มีเนื้อหาสาระ และรายละเอียดของเหตุการณ์ในข่าวนั้นให้เกิดความกระชับชัดเจน และได้ใจความภายในระยะเวลาการนำเสนอที่เหมาะสม ทั้งนี้เพื่อเป็นการดึงดูด และเรียกร้องความสนใจจากผู้ชมให้ชมรายงานข่าวนั้น ๆ และเพื่อเป็นการบริการประชาชนด้านข่าวสารอย่างถูกต้องอีกด้วย (ปมขุ ศุภสาร, 2530)

ลักษณะของรายการข่าวโทรทัศน์ พัฒนามาจากรายการข่าววิทยุ นอกจากจะรายงานด้วยเสียงเช่นเดียวกับวิทยุแล้ว ยังมีภาพประกอบที่สอดคล้องกับข้อความที่รายงาน โดยสามารถตัดประโยค หรือคำที่สามารถอธิบายด้วยภาพได้ออกบางส่วน ใช้คำที่เข้าใจง่าย กระชับสั้น แต่มีความหมายหนักแน่น ซึ่งเมื่อนำข่าวหลาย ๆ ข่าวมาตัดต่อด้วยเทคนิคการจัดรายงานข่าวโทรทัศน์ที่เหมาะสมก็จะปรากฏเป็นรายการข่าวโทรทัศน์ที่สมบูรณ์ ซึ่งมักมีความยาวตามปกติไม่เกิน 1 ชั่วโมง (Stephens, 1986)

เนื่องจากในรายการข่าว จะมีข่าวขึ้นสั้น ๆ อยู่เป็นจำนวนมาก แต่ขึ้นข่าวเหล่านั้นจะถูกจัดอยู่เป็นหมวดหมู่ ซึ่งประกอบไปด้วยข่าวภายในประเทศ ข่าวต่างประเทศ รายงานสภาพดินฟ้าอากาศ ข่าวกีฬา และการจัดรายการข่าวสมัยใหม่ได้ผนวกรายงานพิเศษเข้ามาเพิ่มเติมอีกด้วย

1. ข่าวในประเทศ เป็นรายงานเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นประจำวัน เป็นที่น่าสนใจ เป็นประโยชน์ด้านข่าวสารสำหรับการดำรงชีวิตประจำวันของผู้ชม เหตุการณ์นั้น ๆ อาจเกิดขึ้นในวันนี้หรือในอดีตก็ตาม แต่เหตุการณ์นั้นเกิดความน่าสนใจในวันนี้ เหตุการณ์ที่เป็นข่าวนั้นอาจเป็นเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับรัฐบาล หน่วยงานของรัฐในสาขาต่าง ๆ เกี่ยวข้องกับบุคคลและประชาชน เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจสังคม การเมือง การทหาร ตลอดจนศาสนาขนบธรรมเนียม วัฒนธรรมและประเพณี (ปมข ศุภสาร, 2530) โดยเฉพาะข่าวภาค 20.00 น. นั้นตามที่ได้ปฏิบัติกันมา ข่าวในประเทศต้องเริ่มต้นด้วยข่าวในราชสำนัก ติดตามด้วยข่าวราชการซึ่งมักเรียงลำดับความสำคัญของบุคคลในคณะรัฐบาล ได้แก่ นายกรัฐมนตรี และบุคคลสำคัญอื่น ๆ ต่อไปตามลำดับ แล้วจึงเป็นข่าวทั่วไป (ถาวร ช่วยประสิทธิ์, 2530)

2. ข่าวต่างประเทศ มีลักษณะโครงสร้างเช่นเดียวกับข่าวในประเทศแต่เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในต่างประเทศ เป็นที่สนใจโดยทั่วไปในสังคมโลกซึ่งอาจจะเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ภายในประเทศหรือไม่ก็ตาม ข่าวในประเทศและต่างประเทศ มักถูกจัดหมวดหมู่ไว้ในช่วงของรายการแยกจากกัน

3. รายงานสภาพดินฟ้าอากาศ เป็นการรายงานเพื่อให้ผู้ชมได้ทราบการคาดการณ์สภาพดินฟ้าอากาศ และเป็นการรายงานสภาพดินฟ้าอากาศประจำวัน ซึ่งปัจจุบันได้ประยุกต์การรายงานไปในรูปต่าง ๆ กัน เพื่อนำเสนอให้ผู้ชมได้ทราบ เป็นการบอกกล่าวเตือนให้เตรียมตัวล่วงหน้า ซึ่งการรายงานสภาพดินฟ้าอากาศมีความยาวประมาณ 3-5 นาที

4. ข่าวกีฬา มักเป็นการสรุปผลการแข่งขัน และรายงานผลการแข่งขันกีฬาประเภทต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นประจำวัน ตลอดจนมีการแจ้งให้ทราบว่ามีการแข่งขันกีฬาอะไรบ้างที่น่าสนใจ ตลอดจนการรายงานความเคลื่อนไหวประจำวันของวงการกีฬาให้ผู้ชมได้ทราบ

5. รายงานพิเศษ เป็นแนวคิดในการจัดรายการข่าวสมัยใหม่ยังไม่มีหลักเกณฑ์ที่ปฏิบัติกันแน่ชัด รายงานพิเศษจะอยู่ในช่วงเวลาใดของรายการข่าว ขึ้นอยู่กับเทคนิคการนำเสนอของผู้จัดรายการ ความยาวมักอยู่ในระหว่าง 3 ถึง 7 นาที รูปแบบการนำเสนออาจเป็นสารคดีสั้น ๆ สารคดีเชิงข่าว การวิเคราะห์วิจารณ์ข่าว เป็นต้น เนื้อหาของรายงานพิเศษจะนำไปได้อย่างหลากหลาย เช่น เรื่องความขัดแย้งของสังคม อาชญากรรม ชีวิตประจำวัน สุขภาพ วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง อาชีพประชากร เป็นต้น

การนำรายงานพิเศษมาผนวกกับรายการข่าวนั้นตามหลักการ แม้มิใช่ข่าวโดยตรง แต่ผู้จัดรายการต้องการความหลากหลายในรูปแบบการนำเสนอ เป็นการสร้างความเข้มข้นให้กับรายการข่าว ทำให้น่าสนใจยิ่งขึ้น (ปมข ศุภสาร, 2530)

วัตถุประสงค์ของรายการข่าว

วัตถุประสงค์ของรายการข่าว ได้แก่

1. เพื่อเป็นศูนย์กลางการบริการด้านข่าวสารแก่ประชาชนผู้ชมโดยทั่วไป
2. เพื่อส่งเสริมความรู้ทั่วไปให้กับประชาชนเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน

ได้อย่างถูกต้องและฉับไว ทันต่อเหตุการณ์

3. เพื่อส่งเสริมการยกระดับคุณภาพชีวิตในการดำรงชีพประจำวันของประชาชน
4. เพื่อส่งเสริมศิลปะ วัฒนธรรม จริยธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีและอาชีพ

ของสมาชิกในสังคม

5. เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ให้กับรัฐบาลและหน่วยงานของรัฐบาล
6. เพื่อเป็นช่องทางระบายความคิดเห็นของประชาชนสู่รัฐบาล เพื่อส่งเสริม

การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง

7. เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์และส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
8. เพื่อส่งเสริมการเกษตรกรรม อุตสาหกรรม ซึ่งเป็นองค์การทางเศรษฐกิจ

หลักของประเทศ

9. เพื่อเป็นหน่วยงานหนึ่งของสังคมที่จะผลักดันผลประโยชน์ของประชาชนและจรรโลงความยุติธรรมในสังคม

10. เพื่อเป็นการส่งเสริมความสามัคคีความเข้าใจอันดีระหว่างประชาชนภายในชาติ เหมือนเป็นสายใยของสังคม (ปมฯ ศุภสาร, 2530)

การนำเสนอรายการข่าวโทรทัศน์ที่อยู่ภายใต้วัตถุประสงค์ดังกล่าว เป็นการสนองนโยบายรัฐบาลในด้านส่งเสริมการศึกษาและศิลปวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี ให้ความรู้และความก้าวหน้าแก่ประชาชนทั่วประเทศ ส่งเสริมอาชีพเกษตรกรรม และส่งเสริมการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ ตลอดจนส่งเสริมความรักชาติและความมั่นคงของชาติด้วย (อนันต์ชนา อังกินันท์ และ เกื้อกุล คุปรัตน์, 2525) จึงเห็นได้ว่ารายการข่าวโทรทัศน์จะสามารถอำนวยความสะดวกให้ผู้ชมได้อย่างมาก

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พอสรุปได้ว่าในการที่ประเทศไทยมีสื่อมวลชนอยู่เป็นจำนวนมาก และสื่อมวลชนทั้งหลายก็สามารถให้การศึกษากับประชาชนอย่างกว้างขวาง ซึ่งทุกฝ่ายควรที่จะต้องใช้ประโยชน์จากสื่อมวลชนให้เต็มที่ โดยเฉพาะรายการข่าวโทรทัศน์เป็นรายการทางสื่อมวลชนที่ปัจจุบันได้มีการแข่งขันกันปรับปรุงรายการให้มีเนื้อหาสาระ

ที่น่าสนใจมากขึ้น รายการข่าวที่ประกอบไปด้วย ข่าวในประเทศ ข่าวต่างประเทศ ข่าวกีฬา การพยากรณ์อากาศ มีการพัฒนารูปแบบการนำเสนอให้ชวนติดตามทั้งยังมีการผนวกรายงานพิเศษเข้าไป ทำให้รายการข่าวน่าสนใจยิ่งขึ้น และเนื่องจากการเสนอข่าวโทรทัศน์มีคุณสมบัติพื้นฐาน คือ ความฉับไวและความเป็นจริง ปัจจุบันจึงมีการนำเทคโนโลยีทางการสื่อสารมาใช้ทำให้ข่าวมีความใหม่ สด รวดเร็วฉับไวยิ่งขึ้นไปอีก ซึ่งสิ่งเหล่านี้ได้สร้างความนิยมในการชมข่าวโทรทัศน์ออกไปอย่างกว้างขวางกว่าแต่ก่อน นอกจากนั้นโดยวัตถุประสงค์ของการเสนอข่าวโทรทัศน์ซึ่งเป็นการส่งเสริมความรู้ทั่วไปให้กับประชาชนเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมประเพณี ส่งเสริมการเกษตรกรรม อุตสาหกรรม การพัฒนาประเทศในด้านต่างๆ ตลอดจนส่งเสริมความรักชาติและความมั่นคงของชาติ ซึ่งการนำเสนอข่าวโทรทัศน์ภายใต้วัตถุประสงค์เหล่านี้ สามารถอำนวยความสะดวกในด้านการศึกษาได้ โดยข่าวโทรทัศน์จะช่วยเพิ่มพูนความรู้ในหลายด้าน สะท้อนความเป็นไปของสังคม ช่วยเชื่อมโยงความคิดของคนในสังคม ซึ่งก็จะเป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยให้ "การศึกษาตามอัธยาศัย" แก่ครู นอกจากนั้นข่าวโทรทัศน์ยังสามารถเป็นสื่อกลางระหว่างครูกับนักเรียนให้เกิดความรู้ความเข้าใจ เกิดประสบการณ์อันเป็นพื้นฐานในการพัฒนาความรู้ความคิดต่อไป ซึ่งก็เป็นความจำเป็นที่ครูจะต้องเป็นผู้หาวิธีการให้นักเรียนได้รับความรู้ความเข้าใจและเกิดประสบการณ์ร่วมกัน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย